

§. 9.

Opravični red.

Upravni odbor ustanovi opravični red in ga naznani udom društva.

§. 10.

Razpuščenje društva.

Društvo se more samo tedaj razpustiti, če zastran tega nalašč poklican véliki zbor to sklene in dve tretjini pričujočih udov to izrečete.

Ta véliki zbor ima tudi določiti, kako naj se potem ostanek rezervnega zaloga porabi.

§. 11.

Prenaredba pravil.

Prenaredbo teh pravil more samo véliki zbor z dvema tretjinama glasov skleniti.

Šolske stvari.**Kdo mora začeti, da v gimnazije in realke dobimo slovenskih knjig?**

Dokler se bo po srednjih šolah učila le slovnica domačega jezika, ostanemo na veke pri tem kakor tisti, ki se je plavati naučil, pa vendar plavati ne more, ker v vodo ne more, — ali kakor tisti, ki ima lepo suknjo v skrinji, pa je nositi ne sme. Jezik mora v djansko rabo stopiti; potem se še le vé, čemu se je učil.

Zato — gledé na vse druge narode — zahtevajo tudi slovanski narodi, da njih jezik stopi v djansko rabo najpred v šoli, kjer tu je prava prva gimnastika za-nj.

Oponašali so nam Slovencem in še nam radi oponašajo dandanes, da nimamo knjig za šolsko rabo. Zakaj jih nismo imeli, so „Novice“ že tolikrat razlagale, da bi le vodo nosile v Savo, ako bi to vnovič dokazovale. Zato pustimo to razpravo in rečemo le, da tisto oponašanje, da nimamo bukev, je dandanes piškav oreh; imamo že knjig za šole pripravnih, in sl. vlada naj le reče: koliko jih še hoče; v hipu jih bode kakor listja in trave. Naj poskusi, in vidila bo, da ne govorimo praznih, oholih besed.

V tem pa se menda strinjajo misli vseh pravih šolnikov, da zlasti taki nauki naj se v gimnazijah in realkah v domačem jeziku razlagajo, katerih predmet je dijakom znan že od mladih nog; o takih stvaréh je že poli poti storjene, ako se učijo v domačem jeziku. Tu sem spada prirodopis ali natoropis (naturgeschichte), to je, popis živalstva, rastlinstva, rudninstva.

Te misli, da takim naukom gré — poleg kršanskega nauka — prva vstopnica v gimnazije in realke, sta gotovo tudi profesorja Erjavc in Tušek bila, ki sta, kakor je našim bravcem znano, lani poslovenila Pokorny-ovo knjigo „Naturgeschichte“, ktera je v nemškem jeziku potrjena za c. k. gimnazije in realke. Učenec prinese seboj v šolo že mnogo zapopadkov in imen; al ta vednost mu je mrtev zaklad, ako se na podlagi njeni ne vrši dalje. Če se mu te stvari razkladajo v maternem jeziku, vse brž in igraje zapopade; razkladaj pa mu jih v ptujem jeziku, bo revež že samo ime stokrat lovil, da se ga po znani godbi „der Krametsvogel, der Krametsvogel, der Krametsvogel“ itd. vtisne v glavo, — brinovko pa dobro pozna in še popisal jo bo nekoliko v domačem jeziku na prvi hip. Kjer imajo muzeje, da učitelj pokaže dijakom stvari, gré še nekoliko lože s ptujim jezikom; al kje je tacih muzej, da imajo obile zberke žival, rastlin, rudnin?

Bukve tedaj prirodopisne za niže gimnazije in realke v slovenskem jeziku pisane inamo zdaj in sicer dobro pisane — ali ni tedaj velika velika potreba, da se v naše srednje šole vpeljejo?

Za gotovo smo sicer slišali, da sta omenjena gospoda profesorja c. k. državnega ministerstva prosila, naj dopusti njuni knjigi v niže gimnazije in realke tam, kjer je večini šolske mladine materni jezik slovenski.

Ministerstvo jima je odgovorilo, da ga je volja stvar vzeti v prevdarek, ako kateri učiteljski zbor (lehrkörper) prosi in razloži, da je res potrebno, da se vpeljejo slovenski pisane prirodopisne knjige v šolo.

Po tem ministerskem odgovoru je tedaj le od učiteljev naših šol odvisno, da dobimo slovenske knjige v šole. Ako tedaj gospodje učitelji naše slovenske mladine ne bodo prosili takih šolskih knjig, se potem ne bo móglo reči, da na Dunaji nočejo in da na Dunaji so protivniki slovenskih šolskih knjig, ampak reklo se bo, da pri nas domá jih nočejo.

Samo po sebi se po tem takem odgovorja na vprašanje, ki smo ga na čelo postavili temu spisu. Učitelji, kjer si bodi na slovenski zemlji, morajo začeti, da dobimo slovenskih knjig v šole.

Zato gospodje glejte, da se v pospeh vašega učenja in v izgotovljenje narodne ravnopravnosti vpeljejo take slovenske knjige v šole, ki so zato pripravne. Ne plašite se, da bi nemški jezik škodo trpel, ker je še dokaj več polja za obdelovanje njegovo, kakor je mala njivica za domači jezik!

Radovedni smo, ktera gimnazija ali realka se bo oglasila prva, da spolni zahtevanje visocega državnega ministerstva?

Poziv domoljubom**po Kanaljskem, Tominskem, Bovškem in Cerkniškem.**

Bračo!

Pružimo sad nove
Žrtve majki Slavi,
Činom kažmo,
Da smo Slavjani!

Da bi jez vedil, ni od Gorice naprej do koroške in kranjske meje še nobeden pristopil k „Matici slovenski.“ Kaj neki to pomeni.

Predragi čveterookrajni bratje! ne dajajmo svojim sobratom po Slovenskem prilike misliti, da kjer Soča izvira, tam domoljubje hira, in da meja, ki loči Kranjce od Primorcev, loči tudi domoljube od samoljubov. Saj vendar nismo v teh 4 okrajih taki siromaki, da izmed nas nobeden ne bi mogel 50 gold. če ne na enkrat, vsaj v petih letih, ali če tega ne, saj 2 gold. vsako leto položiti na oltar domovini.

Dasiravno se je že toliko pisalo o preblagem namenu in neprecenljivi koristi „Matic“, jih je vendar mnogo in mnogo naših domorodcev še zdaj, ki ne vedó, da je „Matica“ na svetu, in tudi med tistimi, ki so od nje že kaj brali ali slišali, jih je še zmirom, ki prašajo: kaj je prav za prav ta: Matica?

Da me vsakdo razume, bom skušal prav po domače povedati, kaj da je.

„Matica“ je družba, ki bo skrbela, da pride med ljudi vsake vrste (sorte) podučilnih slovenskih bukev. Dozdaj nismo imeli take družbe. Domoljubni možje pa so previdili, da brez take družbe ne bo nič. Vsi drugi narodi hitijo naprej v znanstvu in učenosti, revni Slovenci pa zastajajo in božajo na telesu in duhu. To previdivši, začno slovenski učenjaki iz čiste ljubezni do svojega naroda, z velikim trudom znanstvene bukve spisovati, pa kaj se prigodi? Priprosti (gmajn) ljudje,